

Kommunstyrelsen

Upphävande av kundvalssystem för karriärvägledning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att kundval för karriärvägledning upphör att gälla från och med den 1 januari 2015.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har tre gånger utvärderat karriärvägledningscheckens inverkan på skolornas arbete med karriärutveckling. Syftet med kundvalssystemet var att förstärka arbetet med att eleven ska utveckla kompetens att ta ansvar och göra väl genomtänkta beslut för sin egen utveckling och framtid.

Utifrån de iakttagelser som den senaste utredaren har gjort föreslår Utbildningsnämnden att kundvalssystemet för karriärvägledning upphör från år 2015. Utbildningsnämnden behandlade ärendet vid sitt sammanträde 2013-11-06 och beslöt då i enlighet med kultur- och utbildningsenhetens förslag att föreslå kommunfullmäktige att check för karriärvägledning upphör att gälla fr.o.m. den 1 januari 2015.

Stadsledningskontoret gör inte någon annan bedömning än utbildningsnämnden.

Bakgrund

Nacka kommun införde år 2009 kundval för karriärvägledning för elever i grundskolans årskurser 7-9, i gymnasieskolan, för ungdomar upp till 20 år som inte är i arbete eller studier och för elever i vuxenutbildningen. Målet med införandet var i korthet att varje elev ska utveckla kompetens för att kunna ta personligt ansvar för sin egen utveckling och framtid. Processen för detta benämns karriärutveckling och innefattar de tre delarna karriärbildning, karriärinformation och karriärvägledning. I förlängningen ska genomströmningen av elever i gymnasieskolan öka då antalet felval minskas. Väglledning är viktigt för den enskilda eleven men är också viktigt ur ett nationellt perspektiv; att åstadkomma bättre balans mellan utbud och efterfrågan av kompetenser på arbetsmarknaden. Förändringar i skolsystemet innebär också att eleverna tidigare under sin skolgång måste göra val som påverkar utbildningen längre fram.

Skolorna har i skolpengen/programpengen resurser för att tillse att eleverna får studie- och yrkesvägledning så att deras behov av vägledning inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Införandet av karriärvägledningschecken var ett sätt att förstärka karriärutveckling och också att belysa vikten av detta arbete.

Uppföljning och utvärdering av den särskilda satsningen på karriärutveckling, med den särskilda karriärvägledningschecken, har gjorts tre gånger. Den första uppföljningen gjordes med fokusgrupper av elever och grundades på ett ganska litet elevunderlag. Utvärderingen syftade mer till att hitta goda och mindre goda exempel och beskrivningar.

Hösten år 2010 gjordes en systemuppföljning av karriärutveckling. Utredarna fick uppdraget att beskriva och bedöma hur systemet fungerade och hur skolorna arbetade relativt uppsatta mål. Uppdraget var att föreslå förändringar och utvecklingsinsatser om det fanns märkbara behov av det. Utredarna noterade bl.a. att karriärutveckling inte har särskilda mål utan är en integrerad del av målen för skolan som helhet. Detta synsätt, ansåg utredarna, försvårar fokus på karriärutveckling. Tyngdpunkten i karriärutveckling ligger på personlig utveckling, men i de intervjuer som gjordes kunde konstateras att det är mer arbete av teknisk karaktär som görs; val av kurser, skolor, meritpoäng, yrkesval etc. Utredarna konstaterade att införandet av karriärvägledningschecken inte på något avgörande sätt hade förändrat arbetet med karriärutveckling. Några skolor hade förstärkt studie- och yrkesvägledarfunktionen, men i de flesta fall försvann de öronmärkta resurserna in i skolornas budget utan särskild destination. Ett par skolor brydde sig inte om reformen med hänvisning till att det blev rörigt med föräldrakontakterna. Att rycka loss karriärvägledning från samlingsbegreppet karriärutveckling har inte setts som positivt, eftersom många anser att de tre delarna karriärutbildning, karriärinformation och karriärvägledning hänger ihop. Utredarna ställde vidare frågan om rimligheten för checkens storlek i jämförelse med marknadens prissättning för terapi och handledning. De pekade också på att åtta av skolorna bara tog emot skolans egna elever, vilket innebär en marknadsbegränsning. Mycket få elever gjorde aktiva val och den största delen av ersättningen betalades ut med automatik.

Med utgångspunkt från slutsatserna och kultur- och utbildningsenhetens bedömning beslutade utbildningsnämnden att karriärutveckling skulle utvecklas till ett mer "äkta" kundval och i samband med det höja checkbeloppet från höstterminen år 2012. Detta genomfördes dock aldrig då it-leverantören inte kunde utveckla ett it-stöd för detta i tid och det beslutades att reformen skulle skjutas upp.

Nuläge

I och med att det har gått så pass lång tid från det att nämnden fattade beslut om införande av ett utvecklat kundval och att det inte kunnat genomföras, har en mer närliggande utvärdering efterfrågats. Kultur- och utbildningsenheten har låtit en utomstående konsult,

med bakgrund som gymnasirektor, utvärderat verksamheten. De iakttagelser han har gjort sammanfattas nedan.

En av de iakttagelser som gjorts är att de skolor som får pengarna utbetalade med automatik, anser att ett aktivt val skulle krångla till det. Synen på pengarna är att de är en del av skolpengen och skolan dimensionerar organisationen utifrån det resurstillskottet. Skolorna är angelägna om att satsningen ska fortsätta, av vilket utredaren drar slutsatsen att satsningen delvis finansierar studie- och yrkesverksamheten utöver skol- respektive programpengen. Skolorna anser också att det är av vikt att karriärvägledning sker på skolan i nära samverkan med lärare. De anser att det är svårt att skilja på de tre delarna karriärutbildning, karriärinformation och karriärvägledning vid samtal med eleverna och ett kundvalssystem skulle vara ett hinder för att integrera dessa med skolans arbete. Det finns också en oro för att resurssvaga elever inte får vägledning om skolan mister kontrollen över vägledningssamtalen. Utredaren konstaterar att en risk med kundval är att det kan skapa ojämlikhet mellan eleverna på skolorna då endast folkbokförda Nackaelever är berättigade till checken.

Utredaren resonerar om varför endast ett fåtal elever har gjort aktivt val. Möjligheten att välja karriärvägledare presenteras på kommunens webbsida, men i övrigt är informationen begränsad. Slutsatsen blir att de få val som görs kan ses som ett utslag av ringa intresse hos Nackas medborgare som är vana att göra val. Han håller också med tidigare utredare att checken inte nämnvärt förändrat arbetet med karriärutveckling. Risken med ett utvecklat kundvalssystem är att det kan falla in i samma spår som det nuvarande och att skolan kommer begära av eleven/föräldern att de väljer skolans vägledare för att få mer resurser.

En annan slutsats är att det tänkta systemet kommer fordra stor administration och det finns risk för dålig kostnadskontroll då det finns mycket pengar att hämta i systemet. Utredaren anser att en inventering bör göras om vad Nacka vill uppnå med karriärvägledningen – Nacka kanske redan har en studievägledning i världsklass? Nacka har genomgående goda resultat på de flesta områden. En satsning på karriärvägledning kommer endast på lång sikt ge mätbara resultat. Men, att dels höja värdet på checken och dels koppla utbetalningen till ett tungt administrativ system rekommenderas inte. Han hänvisar också till tidigare utredning som förordar en långsiktig uppföljningsmodell som är kopplad till målen och återför resultaten till skolorna för lärande och utveckling av nya metoder. Slutligen pekar han på vikten av samverkan med lokalt näringsliv, högskola och coachningsföretag och att möjligen skulle någon form av kundval kunna användas.

Utbildningsnämndens synpunkter

Kultur- och utbildningsenheten har i tidigare tjänsteskrivelse bl.a. konstaterat att nuvarande system med automatik inte är marknadsmässigt och förordat att det är endast när ett aktivt val har gjorts som ersättning ska utgå till skolan eller till auktoriserad fristående karriärvägledare. Enheten menade också att det inte får finnas några begränsningar i fråga om vilka

elever en skola eller anordnare ska ta emot. Utbildningsnämnden beslutade utifrån kultur- och utbildningsenhetens bedömning att införa ett utveckla kundvalet, men p.g.a. att leverantören inte kunde utveckla detta i tid blev beslutet uppskjutet.

Kultur- och utbildningsenheten har därefter fått kostnadsförslag från it-leverantören och kan konstatera att det skulle innebära en stor kostnad för kommunen att få kundvalet funktionellt för medborgare och administratörer. Enheten kan också efter den senaste utvärderingen konstatera att nuvarande system inte uppfyller de tänkta intentionerna. Två utredningar konstaterar att arbetet med karriärvägledning inte på något avgörande sätt har förändrats. Det tycks också råda en missuppfattning om att karriärvägledningschecken ska finansiera basfunktionen för studie- och yrkesvägledarfunktionen på skolorna. Skolorna har ett nationellt uppdrag att ge alla elever tillgång till studie- och yrkesvägledning. Liksom övrigt som är lagstyrt inom skolan täcker skolpengen/programpengen detta. En annan missuppfattning är att resurssvaga elever inte får vägledning om skolan mister kontrollen över vägledningssamtalen. Karriärvägledningschecken är en förstärkning. En viktig synpunkt från gymnasieskolorna är att de inte kan göra skillnad på eleverna utifrån folkbokföringsadress och bara ge Nackaeleverna extra samtal i skolans lokaler, inte ens på tid utanför ordinarie schema.

Utbildningsnämnden gör följande bedömning utifrån kultur- och utbildningsenhetens samlade underlag med de uppföljningar och utvärderingar som har gjorts av karriärvägledningen.

- Syftet att stärka eleverna i deras framtida val av utbildning och yrke har inte varit möjligt att följa upp och kan eventuellt endast göra på lång sikt. Andel Nackaelever som fullföljer gymnasieskolan var föregående år 84 procent, vilket är detsamma som för riket. År 2011 var det 85 procent och år 2010 84 procent. Genomsnittet i Stockholms län var föregående år 82 procent.
- Skolorna anser att de tre delarna i karriärutveckling (karriärutbildning, karriärinformation och karriärvägledning) inte kan särskiljas då de är så tätt sammanflätade med varandra. Denna process är odelbar och dessutom hela skolans ansvar.
- Det råder missförstånd om att checken ska finansiera basfunktionen studie- och yrkesvägledning.
- Skolorna är angelägna om att satsningen ska fortsätta. Ett skäl kan vara att den finansierar delar av studie- och yrkesvägledningen.
- Skolorna anser att det inte går att skilja ut vilka elever som ska få förstärkt karriärutveckling utifrån folkbokföringsadress.
- Endast ett fåtal elever har gjort aktiva val.
- Ett utvecklat kundval skulle rendera ett kostsamt it-stöd.
- Ett utvecklat kundval skulle kunna bli mycket kostsamt för kommunen då skolorna förmodligen skulle göra mycket för att få föräldrar och elever att göra ett aktivt val.

- Ett system med endast det individuella vägledningssamtalet är inte någon garanti för bättre verksamhet.

Utbildningsnämnden anser att med beaktande av ovanstående bör karriärutvecklingschecken avvecklas då det inte har framkommit att den på något avgörande sätt förändrat arbetet med karriärutveckling. Det har också konstaterats att checken har setts som en extra skolpeng. Det nuvarande systemet med automatik är inte marknadsmässigt och inte heller ett renodlat kundval. Ett utvecklat kundval anser utredaren inte är att rekommendera ur såväl ett administrativt som ekonomiskt perspektiv. Det finns inte heller något som antyder att det skulle förändra arbetet med karriärutveckling.

Ekonomiska konsekvenser

Årsbokslutet för 2012 visar att för grundskolan bokfördes knappt 2,2 mnkr för karriärvägledningsscheckar och för gymnasieskolan knappt 1,1 mnkr. Drygt en femtedel av grundskolans checkar betalades ut till fristående enheter och fristående auktoriserade karriärvägledare, medan det för gymnasieskolan framförallt var de kommunala skolorna som erhöll checken. Om en avveckling av karriärvägledningsschecken görs skulle det framförallt drabba ekonomin för de kommunala skolorna i Nacka.

Om Utbildningsnämnden skulle vilja kompensera skolorna för intäktsbortfallet, skulle det vara genom att höja skolpengen för årskurs 7-9 på grundskolan. Samma åtgärd skulle dock inte kunna göras för gymnasieskolan då programpengen fastställs inom ramen för det länsövergripande samverkansavtalet.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret gör ingen annan bedömning än den som utbildningsnämnden har gjort. Om ett kundvalssystem inte leder till avsedda effekter måste det göras om eller tas bort. För kundvalet för karriärvägledning är det klarlagt att det är alternativet ta bort som är det bästa för dem som ska få karriärvägledning.

Bilagor

Utbildningsnämndens protokollsutdrag den 6 november 2013

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Susanne Nord
Kultur- och utbildningsdirektör